

บทที่ 1

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นั้นถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด เพราะทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ การที่ประชากรจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง การที่ร่างกายจะสมบูรณ์แข็งแรงได้ก็ต้องได้รับสารอาหารอย่างครบถ้วนและเพียงพอในแต่ละวัน แต่ประชากรส่วนใหญ่ทำไม่ได้ไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมและการดำรงชีพในปัจจุบัน ที่ทำให้การบริโภคอาหารเป็นไปอย่างง่าย ๆ รวดเร็วหรือหวังเพียงรสชาติอร่อยเท่านั้นโดยไม่คำนึงคุณค่าของอาหาร เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรจะมีอาหารเสริมที่สามารถให้สารอาหารทดแทนส่วนที่ขาดไปและสะดวกในการบริโภค อาหารเสริมนั้นก็คือน้ำนม โดยเฉพาะน้ำนมวัวที่มีสารอาหารต่าง ๆ ที่ร่างกายของมนุษย์ต้องการเกือบครบถ้วนและยังเป็นอาหารเสริมที่เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย สำหรับประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสนใจในการรณรงค์เรื่องการบริโภคนมของประชากรมาตลอดระยะเวลา 30 ปี โดยพยายามส่งเสริมเด็กนักเรียนและบรรดาวัยรุ่นให้หันมาดื่มนมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง แต่ถึงกระนั้นอัตราการดื่มนมก็ยังต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็นอยู่มากโดยเฉลี่ยแล้วคนไทยคนหนึ่งดื่มนมเพียง 2 ลิตรต่อคนต่อปี¹ ซึ่งแตกต่างกับอัตราการดื่มเฉลี่ยซึ่งสูงถึง 15 ลิตรต่อคนต่อปี รัฐบาลไทยได้ตั้งเป้าที่จะสนับสนุนให้มีการดื่มนมเพิ่มขึ้นเป็น 7 ลิตรต่อคนต่อปี แต่เป้าหมายนี้ก็ยังไม่แน่นอนว่าต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการดื่มนมของประเทศอื่น ๆ เช่น ประชากรของประเทศสาธารณรัฐประชาชนฟิลิปปินส์มีการบริโภคนมเฉลี่ย 253 ลิตรต่อคนต่อปี ประชากรของประเทศญี่ปุ่นบริโภคนมเฉลี่ย 44 ลิตรต่อคนต่อปี ประชากรของประเทศสาธารณรัฐมาเลเซียและสาธารณรัฐประชาชนจีน (ไต้หวัน) บริโภคนมเฉลี่ย 8 ลิตรต่อคนต่อปี เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2528 รัฐบาลไทยได้อนุมัติ "โครงการรณรงค์เพื่อการบริโภคนม" ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานรัฐมนตรีร่วมมือกับบริษัทเอกชนที่เป็นผู้ผลิตหรือจำหน่ายนมทั่วประเทศ ดำเนินการรณรงค์ ให้มีการดื่มนมกันอย่างต่อเนื่อง จากความสำเร็จของโครงการฯ นี้ ทำให้ประชากรไทย

¹วารสารการตลาด ฉบับพิเศษ 25 ปี องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) เดือนมกราคม 2530 หน้า 44-45.

ต้นตัวและนิยมบริโภคคนมมากขึ้น จนกระทั่งการผลิตน้ำมันดิบไม่เพียงพอแก่ความต้องการ สิ่งต้อง
สั่งนมผงจากต่างประเทศเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 2,000 ล้านบาท จากแหล่งผลิตนมรายใหญ่ของ
โลก เช่น ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และบางประเทศในทวีปเอเชีย

นมที่นิยมบริโภค ในปัจจุบันมี 2 ชนิดคือ

1. นมสดที่รีดมาจากแม่วัว โดยผ่านกระบวนการทำให้ปลอดภัยก่อนบริโภค
2. นมผงชนิดธรรมดา หรือนมผงปรุงแต่ง² เมื่อผสมกับน้ำปริมาณที่พอเหมาะ ก็จะได้
น้ำนมคืนรูปที่มีคุณภาพหรือมาตรฐานเหมือนน้ำนมธรรมชาติ

ในการรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคคนมนั้น จุดประสงค์นั้นเป็นการชักชวนให้บริโภคนมสด
ชนิดต่าง ๆ เช่น นมสด ยูเอชที หรือ พาสเจอร์ไรส์ และสเตอริไรส์ ซึ่งมีอยู่หลายบริษัทที่ผลิตนม
สดออกมาจำหน่าย โดยใช้ตราต่าง ๆ กัน โดยกลุ่มเป้าหมายก็เป็นกลุ่มเดียวกันกับนมผง ทางผู้วิจัย
จึงเกิดความสนใจว่า ตลาดของนมผงจะถูกกระทบจากนมสดที่ออกมาสนองความต้องการได้เป็นจำนวน
มากขนาดใด และผู้ที่ยังซื้อนมผงให้สมาชิกในครอบครัวบริโภคมีแรงจูงใจจากอะไร หรือมีปัจจัยตัวใด
ที่มีอิทธิพลต่อการซื้อนมผงบ้าง รวมทั้งพฤติกรรมของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคนมผง

จากแนวโน้มของผลิตภัณฑ์นมผงชนิดธรรมดาที่เพิ่มขึ้นทุกปีและเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะเจริญก้าวหน้า
อย่างหนึ่งของประเทศ จึงเห็นว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจศึกษา การศึกษาจะมุ่งในด้านการตลาดของ
ผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาความนิยมต่อนมผงชนิดธรรมดาของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อนมผงชนิดธรรมดาของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ใน
เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อนมผงชนิดธรรมดาของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ใน
เขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความซื่อสัตย์ต่อตราของนมผงชนิดธรรมดาของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขต
กรุงเทพมหานคร

² นมผงปรุงแต่งกลิ่นและรส เช่น รสหวาน รสโกโก้ สตรอเบอร์รี่ วานิลลา โดยมีส่วนผสม
ประกอบของนมผงพร่องมันเนยที่ปรุงแต่งไขมันและกลิ่นรส

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษา เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมของครอบครัวที่มีต่อการบริโภคนมผงชนิดธรรมดา
ในเขตกรุงเทพมหานคร"

1. ขอบเขตเนื้อหาที่ทำการศึกษา

คำว่าพฤติกรรมในการศึกษานี้จะหมายถึง การศึกษาในเรื่องของการกระทำของแต่ละบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคหรือไม่บริโภคนมผงชนิดธรรมดา ยังรวมถึงกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นก่อนและที่เป็นตัวกำหนดให้เกิดการกระทำต่าง ๆ

คำว่า ครอบครัว นั้นในที่นี้หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตร รวมถึงญาติ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน

2. ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจ

ในการศึกษานี้กำหนดพื้นที่สำรวจเฉพาะโรงเรียนที่มีระดับอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กที่บริโภคนมผงชนิดธรรมดา และต้องพักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทำการสำรวจตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนธันวาคม 2531

3. ในการสำรวจนี้มุ่งสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองของนักเรียน 3 กลุ่ม
ซึ่งแบ่งตามอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาคือ

1. กลุ่มโรงเรียนที่เก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับต่ำกว่าระหว่างน้อยกว่า
1,500 บาท/ปีการศึกษา
2. กลุ่มโรงเรียนที่เก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับปานกลางระหว่าง
1,501 - 2,000 บาท/ปีการศึกษา
3. กลุ่มโรงเรียนที่เก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับสูง มากกว่า
2,000 บาท/ปีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยมีวิธีดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนผังชนิดธรรมดา รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่ทรงคุณวุฒิ มีความชำนาญ ประสบการณ์ และชื่อเสียงในวงการธุรกิจ นมผงชนิดธรรมดา ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจลักษณะทั่ว ๆ ไป และสภาวะของธุรกิจประเภทนี้ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและการศึกษาวิจัยต่อไป

2. การสำรวจและการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) กับผู้ปกครอง ของนักเรียนจากโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ๆ ละ 1 โรงเรียน ด้วยการเลือกตัวอย่างให้เป็นไปโดยความ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purposive Sampling) โดยแจกแบบสอบถามกับโรงเรียน ละ 10 ชุด รวม 30 ชุด ทดสอบถึง 2 ครั้ง เพื่อเป็นการหาข้อบกพร่องของแบบสอบถามและแก้ไข ให้ดีขึ้น จนเป็นที่แน่ใจว่าใช้ได้

2.2 การนำแบบสอบถามที่ทดสอบแล้ว ออกงานสำเนาโดยมีกรอบของการสุ่ม ตัวอย่างดังนี้

2.2.1 แบ่งโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ออกเป็นเขตรอบในกับเขตรอบนอก

เขตรอบในมีทั้งหมด 10 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตดุสิต เขตพญาไท เขตห้วยขวาง และเขตพระโขนง ทำการสุ่มตัวอย่างเขตแบบง่าย (Simple Random Sampling) เลือกได้ 4 เขต คือ เขตดุสิต เขตปทุมวัน เขตพระนคร และเขตห้วยขวาง

เขตรอบนอกมีทั้งหมด 14 เขต ได้แก่ เขตบางกะปิ เขตบางเขน เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตบางขุนเทียน เขตธนบุรี เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ เขตราชบุรี และเขตหนองแขม ทำการเลือกตัวอย่างเขตโดยวิธีเดียวกัน 4 เขตคือ เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตคลองสาน และเขตบางกอกใหญ่

2.2.2 ทำการเลือกโรงเรียนในแต่ละเขตทั้ง 3 กลุ่มด้วยวิธี Simple random Sampling กลุ่มละ 2 โรงเรียน เขตละ 6 โรงเรียน จำนวน 8 เขต รวมโรงเรียนที่ไ้ทั้งสิ้น 48 โรงเรียน

เมื่อได้ชื่อโรงเรียนในแต่ละเขตก็เริ่มแจกแบบสอบถามโรงเรียนละ 10 ชุด รวมใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 480 ชุด

2.2.3 กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปกครองของนักเรียน (ที่บริเวณค่อมผง) ระดับอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้น

2.2.4 หลังจากปฏิบัติภาคสนามเสร็จสิ้นลง ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 456 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 95 ได้คัดเลือกแบบสอบถามแล้วใช้ได้เพียง 440 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 90.17

สาเหตุที่ได้รับแบบสอบถามไม่ครบตามจำนวนที่แจกไป ก็เนื่องมาจากผู้ปกครองบางท่านมีการศึกษาน้อย บางท่านไม่มีเวลาตอบ และนักเรียนบางคนล้มไปให้ผู้ปกครอง

3. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมาจากแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการสำรวจข้างต้น ใช้การประมวลผลด้วยมือและเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วจึงนำมาสรุปผลในรูปตาราง แล้วจึงวิเคราะห์ความหมายของข้อมูลโดยใช้เอกสารและบทความช่วยในการวิเคราะห์

สมมติฐาน

1. สามีภรรยาในครอบครัวทั้งเด็กและผู้ใหญ่ นิยมดื่มนมผงชนิดธรรมดา
2. แม่บ้านเป็นผู้ตัดสินใจซื้อนมผงชนิดธรรมดา
3. การโฆษณาเป็นมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจซื้อ
4. ผู้ซื้อจะมีความซื่อสัตย์กับตราสัญลักษณ์ของนมผงชนิดธรรมดาที่ใช้อยู่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมของครอบครัวที่มีต่อการบริโภคนมผงชนิดธรรมดา ในเขตกรุงเทพมหานคร" นี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ

1. ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานด้านการตลาดของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายนมผงชนิดธรรมดา ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของครอบครัว ที่มีต่อการบริโภค การหาข้าวสาร การได้รับข้าวสาร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ขนาด รูปแบบ ราคา สถานที่ และด้านอื่น ๆ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเสนอแนะแนวทางแก้ไข และแนวทางในการวางแผนทางการตลาด อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจประเภทนี้ และผู้ที่ต้องการลงทุนในอนาคต รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป

ปัญหาในการวิจัย

เนื่องจากการแจกแบบสอบถามผ่านนักเรียนของชั้นอนุบาลและประถมตอนต้น ปัญหาที่พบเช่นนักเรียนไม่ได้มอบแบบสอบถามแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ปกครองไม่เข้าใจในการตอบ หรือไม่ได้รับความร่วมมือ จึงทำให้แบบสอบถามที่ได้คืนไม่ครบตามจำนวนที่แจกไปและบางส่วนก็เสียใช้การไม่ได้